

Zpravodaj

LOUTKÁŘSKÁ CHRUDIM – 72. ROČNÍK

4. 7. 2023

4

Mraky progresivních pohádek. Akorát že vůbec

Dodnes se rád podívám na Disneyho adaptaci *Sněhurky a sedmi trpaslíků* z roku 1937. Svůj podíl na tom nese nostalgie, opakovaně jsem si ji totiž v dětství pouštěl z videokazety. Když jsem dnes seděl na představení *Sněhurka a trpaslíci* Loutkového divadla Maminy, přemýšlel jsem nad tím, proč znovu koukám na pohádku, kterou tak dobře znám. Kladl jsem si otázky jako „co nového se o Sněhurce dozvím“ nebo „jak asi o Sněhurce přemýšlejí tvůrci“. Aniž bych chtěl rozebírat, jestli a jak tento konkrétní tvůrčí tým naložil se známou pohádkou, rád bych se zastavil u toho, proč mě koukat se na stejné pohádky zas a znovu nebaví a občas až rozčiluje.

Jako argument, proč opakovaně sledovat známé pohádky, by se například nabízelo odpovědět, že to stojí za to kvůli invenčnímu vizuálnímu zpracování, novým loutkám, kvůli sledování toho, jak je účinkující vodí, jaký mají smysl pro humor, s jakými novými nápady přišli atp. To vše jsou legitimní pohledy, byť spíše z formálního než obsahového hlediska. Jak ale naložit se samotnými příběhy pohádek? Pohádky zákonitě pracují s archetypy, s typy a rovněž se stereotypy. Na letošní Chrudim vidíme například toto: v *Krásce a zvířeti* žena pyká za chyby svého otce, trpí za něj a napravuje i svého budoucího partnera, největším naplněním Šeherezády je, že probudí empatii ve svém

muži-pánovi a otěhotní s ním, ve Sněhurce chce zlá macecha otrávit svoji dceru, protože jí závidí její krásu, v Koblížkovi se tleská dědečkovi za to, že byl s to dojít nakoupit, v Kůzlátkách se bratři nebudou bavit s mladší sestřičkou, protože je trapná... Když v dnešní Sněhurce po smrti její maminky zazněla řečnická otázka „Kdo se teď o Sněhurku postará?“, chtělo se mi nahlas zakřičet „A co třeba tatínek?“. Ale bohužel to byla zase macecha-žena...

Říkám si, jestli opravdu chceme zakoušet ty samé příběhy se stereotypním zobrazováním vztahů mužů a žen. Tím, že je opakujeme, v sobě upevňujeme stereotypy, které pak ať už vědomě, či nevědomě žijeme. Mladší diváci a divačky, kteří je třeba ještě neznají, si je tak osvojují a internalizují. Nevolám samozřejmě po zákazu pohádek, volám po vědomém zastavení se nad tím, jestli opravdu chceme inscenovat pohádky co do obsahu takto. Co také nahlédnout příběhy současnou optikou, komentovat to, co zobrazují, problematizovat, parodovat stereotypy, reinterpretovat vyznění pohádek nebo ho různě variovat? Takových inscenací bych za festival s chutí absolvoval i víc než třicet.

Tomáš Blatný

Nemáme rádi okázalost

ROZHOVOR

Zdeňka Vašíčková. Skvělý, okouzlující člověk, výrazná autorka, režisérka. Fenomén. Loutkářská Chrudim je bez ní a plzeňského Rámusu už řadu let nemyslitelná – ale když jsem ji oslovil k profilovému rozhovoru, divila se a bránila. Naštěstí jsem se nenechal, ale nebylo to snadné, protože coby náruživý divák odmítla zmeškat jakékoliv představení. Rozhovor tak vznikl ve dvaceti minutách mezi Ronjou a Kašpárkem – a dokončili jsme ho v pár minutách po něm.

Pocházíš z Brna, kde jsi taky vystudovala konzervatoř. Jak se ti to stalo?

Až takhle dávno začneme? Samozřejmě můžu odpovědět jako všichni, že mi nešla matematika a fyzika. Chodila jsem na dramaťák a bavilo mě to, tak jsem si řekla, že to zkusím. Tehdy jsme se mohli hlásit na dvě střední, byla jsem přijatá i na gympl, ale naštěstí to tak nedopadlo.

A na konzervatoři jsi studovala loutkářství?

Nene, to byla normální hudebně-dramatická konzervatoř. Učil nás třeba Stanislav Zindulka, to bylo moc fajn.

Do brněnské Radosti jsi potom šla proto, že tam bylo místo, nebo jsi k loutkám chtěla?

Ne, to mě ani nenapadlo, i když jsme tam tehdy taky chodili. Já jsem si představovala, jak budu hrát Manon a Julii. Jenže když jsem maturovala, už jsem měla desetiměsíční dceru, takže jsem nemohla odejít sama třeba do Těšína nebo do Šumperka. Navíc tehdy šla do Radosti i moje nejlepší kamarádka, což bylo taky důležité.

Se svým mužem, dramaturgem Pavlem Vašíčkem, jsi potom šla do plzeňské Alfý – ale moc dlouho jsi tam nevydržela.

Byla jsem tam tři roky. Ještě v Brně jsme začali s divadlem jezdit do mateřských školek, to mě hrozně bavilo – a nejvíc mě na tom bavily ty děti. Čím dál víc jsem měla potřebu s nimi něco dělat, už během angažmá v Alfě jsem začala pracovat v domě pionýrů. A pak se stalo něco, co pro mě bylo nesmírně zajímavé: v Plzni se otevíral dětský domov a pro něj se hledaly vychovatelky. No a navíc – v Brně byla v divadle vynikající Anděla Čisáriková, v Plzni byla Blanka Luňáková, a já jsem věděla, že nikdy nebudu ani Ani, ani Blanka. Přišla jsem si nějak děsně nevyužitá – a moc mladá na to, abych se smířila s tím, že takhle to dělat nebudu. Taky jsem chtěla víc dětí, do čehož se můj muž nikterak nehna – což chápu. Tak jsem se přihlásila. Odtamtud jsem šla do domu pionýrů v Nýřanech, ale nebylo to ono. Jednou jsem šla na třídní schůzky našich dětí a hned vedle školy byl pracák, tam byla cedule, že krajské kulturní středisko hledá metodika pro dětské loutkové divadlo a recitaci. Já jsem se tam ještě před těmi

schůzkami vřítla a okamžitě požádala o dotazník. Vypsala jsem ho a vzali mě – a tam jsem pak zorganizovala lidovou konzervatoř, kam jezdil učit třeba Luděk Richter. Sama jsem na to všechno chodila, vlastně jsem to dělala pro sebe, strašně mě to bavilo.

Jak potom vznikl dnešní Rámus?

Po revoluci mě oslovil inspektor školáku, kde jsem furt otravovala, že chci učit – že by chtěli otevřít dramatický obor na ZUŠce v Nýřanech. Tehdy jsem měla pocit, že už jsem se o tom něco málo dozvěděla a že jsem schopná nějak začít. Udělala jsem si nábor a hned ty nejstarší děti, kterým bylo třeba devět nebo deset, utvořily základ Rámusu. Začali jsme jezdit na tábory, na soustředění, na přehlídky – a v podstatě se to takhle táhne dál. Na tábory jezdíme dodneška v té původní sestavě. Přidávají se děti a časem i – zatím moje – vnoučata.

Divadlo, které s Rámusem děláte, je na první pohled neučesané, domácké, chudé. Přitom je mnohem propracovanější, než se tváří. Co tě k tomu vede?

Asi to, že nikdo z nás nemá rád nějakou velkou okázalost. Ve chvíli, kdy se začne něco velkého dít jinak než zdánlivě mimoděk, tak se začneme ošívát. Navíc chudé divadlo dělat musíme: nemáme ani výtvarníka, ani scénografa, když nehraje Jarmilka, tak nemáme muzikanta. Hlavně se mi ale hrozně líbí, když si můžu něco důležitého jenom tak vyslechnout, domyslet si to. Nemám ráda velké věci, patos a tak.

Takže neokázalost je světonázor? Je.

Jak vypadá zkoušení Rámusu? Napíšeš text a přineseš ho na první čtenou?

Kdepak, text je až úplně poslední fáze. Občas se stane, že ho ani nejsme schopni na krajskou přehlídku dodat. My napřed dlouho sedíme a krafeme o všem, co nás v tu chvíli zajímá, co nás štve, co nám dělá radost. Zadání vždycky je, aby všichni přišli s něčím, o čem by měli chuť hrát – nemyslím příběh, ale námět, myšlenku. A někdy to někdo udělá a my pak kolikrát i něco načneme a zjistíme, že to není ono. Takže přibližně do Vánoc kecáme, pak se na něčem shodneme. Někdy nás to vezme od začátku, třeba vloni...

Ta Malá mořská víla.

Ano, tehdy to šlo rychle, ale je to prostě jak kdy. A když už víme, tak si s tím pomalinku začneme pohrávat, třeba si stanovíme, že tam určitě někde bude ta a ta situace. Já pak napíšu bodový scénář, celou dobu to tak nějak jako shrabuju, a potom si hrajeme a zjistíme třeba, že to vlastně má hrát někdo jiný, jinak, s něčím jiným. Hledáme, často se nám nedaří. Když nevíme, proč něco dělat, tak většinou nepřijdeme na to, jak.

To bych chtěl jako motto na tričko. Když si promítám vaše inscenace za spoustu let zpátky, mám dojem, že tvoje téma – nebo téma vás jako souboru – je naděje, kterou přináší mládí. Kontrast nevinnosti proti světu dospělých. Vnímáš svět takhle optimisticky?

Jo. Nevím, jestli to jenom tím, že jsou mladí ještě mladí a neopotřebovaní, nebo prostě jenom přicházejí s novými věcmi, s novým pohledem, s novými názory. Jsou mnohem otevřenější a míň se bojí než naše generace. Ale je to samozřejmě člověk od člověka, případ od případu.

Povídáme si po tom, cos viděla jednu z posledních inscenací svého syna. Jsi hrdá máma a hrdá divačka?

Jsem nadšená divačka, jsem hrdá máma. Asi dvakrát nebo třikrát se mi stalo, že Kubova inscenace nebyla můj šálek kávy. Většinou to byly věci, co dělá pro malé děti, pro předškoláky. Tam se na to asi koukáme každý trochu jinak, ale jinak jsem nadšená. A víš, co byl za celé ty roky můj největší favorit? O bílé lani.

Michal Zahálka

Jako by se nechumelilo

Úplně nahé divadlo, Veselí nad Moravou

Co kdyby se chumelilo?

Úplně nahé divadlo z Veselí nad Moravou pojmenovalo svou inscenaci *Jako by se nechumelilo* – a její název je příznačný i z jiných důvodů, než je jen zimní prostředí. Udělalo mi to celé velkou radost, je v tom plno vynikajících nápadů, mladý soubor má strhující, nesmírně sympatickou energii... Stejně jsem se ale neubránil pár pochybnostem, o něž se nyní dovoluji se čtenářstvem podělit.

Že se to opravdu hraje, jako by se nechumelilo, je skvělé: ta nadřizlost je zábavná, ledabylost estetizovaná. Snad by ale přeci jenom nebylo od věci ledabylost odstranit z výstavby – lépe pointovat, koncentrovat situace, soustředěněji vyprávět příběh. Pevnost struktury se s jakoby nicovým projevem nijak nevyplácí – to nás ostatně už léta učí Zdeňka Vašíčková (viz náš rozhovor na straně 2).

Druhá pochybnost je vlastně formální, ale výrazná. V několika momentech soubor ukazuje svou muzikální zručnost, většinou se ale inscenace hraje za doprovodu nahrávky. Podle mě je to hrozná škoda: býval by stačil doprovod klidně i mnohem méně efektní, ale živý. Nahrávka ten dojem momentálnosti dost kazí, živá hudba by způsobila podstatně větší zážitek. Z nahrávky může znít jenom ten *Rigoletto*, anebo by se inscenace bez (nesporně efektní) medvěďovy árie taky mohla obejít.

Jsou to sice z mé strany vlastně docela podstatné připomínky ke struktuře, ale podstatnější je, že mi *Jako by se nechumelilo* přijde opravdu podařené. Máloco mi letos na Chrudimi přišlo tak divadelní jako moment, když se začíná z nedostatku sněhových koulí koulovat tučňák. Jen houšť!

Michal Zahálka

Svět sněhu a magorů

Doposud nejživějším divadelním zážitkem pro mě bylo představení *Úplně nahé divadlo Jako by se nechumelilo*... Soubor na krátké ploše vypráví jednoduchý příběh o bručounovi Panu Tobolkovi, který snad ještě víc než sníh nemůže vystát děti, které si s ním v okolí jeho domu hrají. Odvátý vichřicí pryč ze svého domu potkává několik bizarních postav, a ocitá se tak, jak sám glosuje, ve „světě sněhu a magorů“. Vše vrcholí osudovým soubojem se Sněhuzlákem – arcinepřítelem svobodné tvůrčí hravosti, kterou v inscenaci ztělesňuje stavění sněhuláků. Poté se navrácí domů.

Jelikož by se z popisu mohlo zdát, že jde o banální drobníčku, raději bych vypíchl klíčové slovo „magoričnost/magorskost“, kterým představení přímo překypuje. Gag střídá gag, než se stihne nápad vyčerpat, přiletí další. Nejvýrazněji vystupují situace, v nichž je potřeba vyřešit problém s nepochopením mezi postavami. Tučná matka čelí neschopnosti dorozumět se s Panem Tobolkou pomocí obrázkové prezentace, operní pěvec Lednoměda využívá pro tlumočení služeb Google Translatoru. Nápady ani v jednom případě nezůstávají na úrovni dílčího samoúčelného gagu, ale pracuje se s nimi dál. Například když Lednoměda teatrálně a zdoluhavě odpovídá na otázku, jestli neví, kde se nachází dům Pana Tobolky, popisem cesty v jazyce, kterému Tobolka nerozumí, následně se z gramofonu-translatoru ozve pouhé „ne“.

Kromě smyslu pro humor a kreativity ale soubor dokazuje, že má rovněž cit pro rytmizaci při stavění situace a budování prostoru pro pointu, kterou nechává vynít. Také zručně animuje loutky – zapamatovatelná je zejména operní árie Lednomědi, který vždy omylem „odboxne“ Pana Tobolku pryč ze scény. A dotažené je vše i koncepčně: herci mají zimní čepice, maňasci připomínají palčáky, bílá látka jednou reprezentuje prašan na zemi, jindy zase vytváří reliéf hor a podobně. Z konceptu mě trochu vyvedla jen košťatová bitva mezi účinkujícími, která jako by vypadala z jiného představení.

Často při sledování hlavního soutěžního programu uvažuji nad tím, proč si danou předlohu účinkující vybrali, respektive jestli hrají opravdu o „svém“ tématu, nebo jim bylo spíše autoritou nabídnuto. Na Malé scéně jsem se ale nechal s chutí převálcovat souhrou energií a skvělými divadelními nápady, kterými se bavili nejen herci a herečky na jevišti, ale svým entusiasmem a suverénním výkonem nakazili i většinu diváků. Pro podobné otázky o motivacích mi tak nenechali prostor.

Tomáš Blatný

Kouzelný hrnec

Spolek loutek Loutkino, Brno

Otázky mravnosti

Soubor Loutkino z Brna přivezl dvě pohádkové inscenace *Opice a strom* a *Kouzelný hrnec*. Obě pracují s tématem opakování a mravních ponaučení.

Opice a strom nápadně připomíná lidovku Když jsem já sloužil akorát v podání opice, která se chystá zasadit jablko a hledá někoho, kdo by jí pomohl porazit jinou jablko, protože ta by té nové mohla překážet. Od dřevorubce putuje po točně přes soudce, řezníka, oheň, hůl a nikdo jí nechce pomoci strom zničit. Právě princip přecházení od člověka k člověku (nebo od živlu k živlu) by mohl fungovat, kdyby se situace alespoň částečně proměňovala, ale bohužel jde jen o jednu scénu přehrávanou jedenáctkrát dokola, čímž představení v podstatě končí. Na závěr už jen smrtka pobije všechny včetně opice. Je škoda, že příběh vyústí probuzením opice ze sna a celý konec pak působí jako jednoduché vykoupení z bezvýchodné situace. Kdyby opice zůstala mrtvá, nebo by se po probuzení celý narativ opakoval znovu, možná by nějaké téma morálního poučení vyvstalo lépe.

Inscenace *Kouzelný hrnec* rozehrála čínskou lidovou pohádku v dřevěné skříni. Chudé rodině postupně ubývá rýže a úroda stále není. Jediný, koho zvládá nakrmit je starý dědeček.

Dokud úrodu nezničí déšť a muž nenalezne kouzelný hrnec. Ten namnoží nesčetněkrát jakoukoliv věc, která do něj spadne. A nakonec i dědečka, který do hrnce spadne taky, protože mu žena nakázala ho vyčistit. S hrncem v domě se totiž dožadovala víc a víc. Po formální a loutkové stránce byla tato inscenace mnohem dynamičtější. Například kreslení situací na průhledné papíry (skla) skříňky fungovalo jako krátké animované filmy, které se divákovi malují před očima. Příliš ale nerozumím tomu, kde je nějaká pointa nebo mravní ponaučení. Na konci má rodina sice plný dům dědečků, ale zároveň kouzelný hrnec, kde mohou vyrobit nekonečné množství peněz a jídla. Jistě, není to nejpohodlnější situace, ale řešit se dá snadno. A zároveň bych vyzdvihla problematickou linku ženy, které muž neustále rozkazuje a řídí celý systém domácnosti, zatímco ona mu neustále odpovídá „Ano, muži“. Chápu, že jde o verzi již existující pohádky, ale možná by stálo za to zvážit, které příběhy si vybíráme k interpretaci a jak k nim lze přistupovat.

Alexandra Ratajová

Opice a strom

Spolek loutek Loutkino, Brno

Recyklace opakování

Soubor Loutkino představil v jednom bloku dvě krátké inscenace *Opice a strom* a *Kouzelný hrnec*. Velmi rozdílné kusy spojovala především vizuálně čistá forma a práce s principem opakování, jak tomu často v pohádkách či dětských hrách bývá. Po brněnském dvojáku si však kladu otázku, zda by se přece jenom s opakovaným přehráváním situací nemělo zacházet šetrněji. Lépe řečeno, mohou být dobrým pojítkem i jakousi zábavnou říkankou pro dětského diváka, ale většinou se vyplatí v určitý moment (možná na onen magický pohádkový třetí pokus) model narušit a zvrátit, aby neměl šanci stát se nesnesitelným.

Co se týče *Stromu a opice*, už samotný název je velmi návodný vzhledem k tomu, co mohou na scéně diváci očekávat. Musím ocenit kreativitu v animaci jednoduchého dřevěného manekýna a velkou snahu o to nenechávat loutku jen postávat, ale hledat různé způsoby, kterými je možné opici rozhýbat v koruně stromu nebo na zemi pod ním. Navíc se celkový vizuál drží v jednotném a jednoduchém výtvarném ladění, což je vždy příjemným zjištěním. Největším problémem inscenace je dramaturgická koncepce. Nejenže se příběh skrze výše zmiňované opakování stává i přes krátkou časovost velmi zdoluhavým, ale zároveň mu chybí zřetelnější vypointování. Opice znovu a znovu selhává v dosažení svého plánu pokácet jablonoň tím, že jí každý

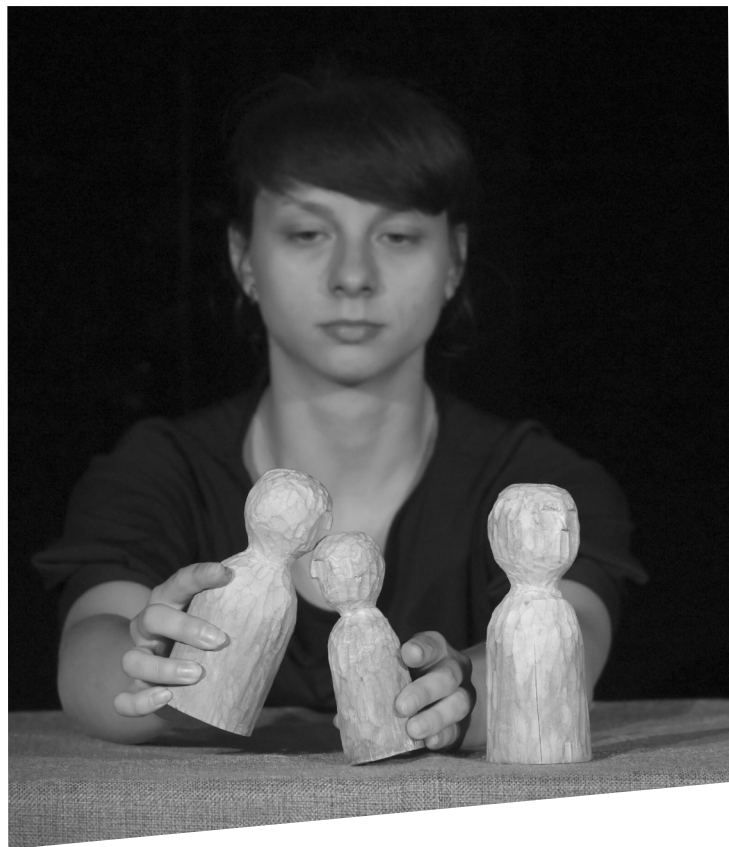
z deseti zástupců světa živého i živelného odmítne pomoci. Pak si chvíli myslíme, že trestem za její lačnost je smrt, a nakonec se ukáže, že všechno bylo jen zlým snem. Opice se opět vrátí do úvodní situace a místo toho, aby naznačila, co jí snová zkušenost naučila, se rozhodne celému nešťastnému cyklu rovnou, trochu alibisticky, vyhnout. Kvůli nedotažené logice výstavby se tak zbytečně potlačí aspekty inscenace, které rozhodně potenciál mají.

Kouzelný hrnec mě mile překvapil právě tím, že ze své repetitivnosti dokázal vystoupit a namnožení dědečků pro mě skutečně zafungovalo jako hravé a překvapivé vyústění. Ale nemůžu si odpustit drobný povzdech nad tím, že se inscenace nedržela jednotného animačního principu. Stínohra a malování na prosvícená dvířka fungovaly velmi poeticky, evokovaly čínské prostředí, a navíc byly provedeny velmi obratně. V obraze, v němž se přibývajících dědečkových dožadujících péče, se zjednodušené obrysy postavíček stupňující rychlostí tahů štětce proměňují v kaligrafii. Oproti tomu působí každé otevření dvířek a hra s manekýny nedotaženě a těžce. Rozumím, že díky střídání animačních technik si mohly mladé herečky vyzkoušet více způsobů loutkové práce, ale celku to podle mě neprospělo. Přesto mě *Kouzelný hrnec* nadchl svou vynalézavostí, humorem a svižným tempem.

Ema Šlechtová

Domů

PastaBasta, Brno

Plech, dům a stůl

Řada jednoduchých dřevěných domečků s plechovými střechami, stůl a šedá látka. Nejmenované městečko, kde chlapec Aram se svou maminkou a tatínkem žije obyčejný život. Dokud jejich domov nepostihne tragédie, která je vyše na nejistou cestu za hledáním nového života a místa ve světě.

Soubor PastaBasta zinscenoval příběh, který velmi jemně a poeticky tematizuje uprchlictví a strasti, které lidi prchající z rodné země mohou doprovázet. Tvůrkyně (a zároveň i herečky) vytvořili vkusnou minimalistickou scénografii, která slouží příběhu aniž by ho převyšovala nebo utlačovala. Dřevěné domečky se dají lehce složit, z plechových střech se stanou psi a z plechového plátu může být jak hranice státu, tak moře. Zároveň se v této příjemné jednoduchosti objevují i vizuální potěšení jako vichřice v podobě jakéhosi železného draka/hada, jehož řetízky cinkají o kovové střechy. Celkově bych ráda vyzdvihla moment příchodu katastrofy, kdy „drak ťuká na dveře“ domů. Scéna v sobě snoubí poetickou pohádku, krutost i realitu přírodních katastrof. A nejen to. Sama pro sebe jsem si tento moment interpretovala jako mobilizaci mužů do války a prskavku, kterou drak drží v ústech, jako válečné boje. Právě jednoduchost a čistota některých situací mnohem intenzivněji probouzejí imaginaci a nechávají témata z příběhu přirozeně vyplynout.

Jediné, co bych inscenaci mírně vytkla, je občasná neobratnost a nebo spíš přílišná techničnost a opatrnost v práci s loutkami a objekty. Obzvláště v minimalističnosti drobné detaily mnohem více narušují tempo a zanechávají hluchá místa. V některých situacích jsem měla dojem, že herečky mají strach na loutky řádně sáhnout v rámci zachování jemnosti a pomalosti. Každopádně to pro mě byl jen drobný nedostatek ve skvělé inscenaci.

Alexandra Ratajová

Aramova cesta jako jeden příběh z mnoha

Soubor PastaBasta z Brna tvořený dvěma autorkami-herečkami je na Chrudimi poprvé a se svou první inscenací. I vzhledem k tomu je obdivuhodné, s nakolik formálně i obsahově vyzrálým tvarem se tu představil. A že neměl snadnou šichtu, neboť repríza, kterou jsem navštívila, byla v rámci letošního festivalu už sedmou (!).

Jednoduchý příběh vypráví o chlapci Aramovi, jehož město je stiženo válkou, tatínek zabít, a on s maminkou se tak musí vydat na cestu přes moře, aby našli nový domov. Herečky příběh ztvárňují pomocí středně velkých totemových loutek i malinkých loutek na drátku coby figurek ze hry Člověče, nezlob se, které umožňují nahlédnout dění ve větším měřítku. Průběžně tím upomínají na to, jak malý je člověk tváří v tvář velkým katastrofám nebo byrokratickému systému, a také na to, že Aramův případ je pouze jedním z mnoha podobných. Oba druhy loutek jsou ze světlého dřevěného materiálu, a tvoří tak ostrý kontrast k nepřátelským vlivům představovaným „uměle kutými“ kovovými materiály (pohraniční psi z ostré drátěnky, moře z chladného plechu, válka coby obří housenka z menších chrastících řetězů a šroubů). Křehké a přírodní (přirozené) se tu střetává se silovým (násilným).

Vodičství by šlo jistě rozvinout, aby figurky na scéně více jednaly, a zpřesnit, aby odcházely po svých a nelétaly tolik ve vzduchu (jako v úvodním výjevu Aramova města před válkou). I tak ale nabízí mnoho nápaditých akcí, jako třeba plutí přes oceán, zlověstné dunění nakloněného plechu a na něj dopadajících dešťových kapek-magnetických kuliček, při němž se divák obává, aby se loďka (křehká, z papíru) s pasažéry a pasažérkami (figurkami) nepřevrhla.

Tvar má svou jemností, křehkostí a citlivostí v přístupu k tématům domova a uprchlictví rozměr jednak edukativní (tedy přibližit – nejen dětem – různá fakta, okolnosti a vlivy, které v těchto situacích působí) a jednak s tím související rozměr empatický, respektive empatii probouzející. Ten mi přijde v souvislosti s vysokou mírou rasismu a xenofobie v naší společnosti na přehlídce pro dětské publikum nesmírně cenný. Je zřejmé, že autorky vědí, co dělají, a téma se snaží uchopit v komplexnosti celé problematiky: stesk po domově, nejistota, všudypřítomné vykořisťování uprchlíků v podobě požadovaných úplat, dlouhé čekání na úřadech. Přesto tvar v určitém ohledu čelí úskalí přílišné naivity. Všechny rodiny po plavbě obdrží klíč k novému bydlení a jedna po druhé shodně konstatují: „To nejhorší máme za sebou“. Je nabíledni, že v realitě tomu bohužel zdaleka tak není. Uprchlíky čeká sžívání s novým cizím prostředím a velmi často také diskriminace nebo jiné formy násilí, samota a trýznivé pocity stesku, smutku a strachu...

I přesto jde však jednoznačně o uvědomělý a citlivý výkop k tématu. To, jak moc publikum počin hereček ocenilo, bylo ostatně možné poznat z nadstandardně dlouhého potlesku po skončení představení, k němuž jsem se s radostí připojila.

Eliška Raiterová

Semináře

Všem lektorům jsme se letos rozhodli položit čtyři otázky, skrze které se můžete dozvědět něco o nich a především o seminářích, které letos vedou.

- 1/ Jaký máte pro letošní rok koncept pro váš seminář? Co vás k této koncepci dovedlo?
- 2/ Pro jakou cílovou kategorii je váš seminář určen a jakým způsobem jste ji v přípravách zohlednili?
- 3/ Jaký je podle vás ideální výstup vašeho semináře?
- 4/ Co byste nejraději na Chrudimi dělali, kdybyste byli děti?

4/ Jako dítě jsem na LCH byla s dramaťákem a hráli jsme tu pohádku, kterou jsme vytvořili pod vedením paní učitelky Věry Dřevíkové v ZUŠce. Bylo skvělé tady s ní a s kamarády ze souboru být a zažívat festivalovou atmosféru, a hlavně vidět všechna ta představení. Nejvíce mě tenkrát dostal Pinocchio králověhradeckého Draku. Dodnes ho slyším, jak volá o pomoc: „Geppetto!!“

O – Divadlo objektů – Jakub Maksymov

1/ Letošní rok se můj seminář zabývá divadlem objektů, kterému se věnujeme ze všech možných hledisek. Zkoumáme to, co jsou objekty schopné vyjádřit samy o sobě aniž by je herci animovali.
2/ Seminář je určen pro dospělé. Ve svých přípravách jsem to moc nezohledňoval a víceméně jsem jen převzal předmět, který jsem vyučoval na DAMU a na jiných vysokých školách po Evropě.
3/ Ideální by bylo, kdyby jsme se dostali do takové pozice, že bychom byli schopni poslední den festivalu něco prezentovat, ale myslím, že se tam nedostaneme. V úterý spousta seminaristů absentuje a v pátém dni festivalu asi nestihneme něco z nuly připravit. Ale zatím neříkám ne, třeba ideální výstup dopadne.
4/ Nebudu originální a jako každé odpovím, že bych se plácal v Chrudimce.

D – Dramaturgické pasti a radosti – Jan Šotkovský

1/ Moje koncepce je jednoduchá – a k mému překvapení se v podstatě držíme toho, co jsem napsal v anotaci. Povídáme si o viděných inscenacích z dramaturgického hlediska, takže se učíme analyzovat. Vedle toho se bavíme o textech, které přinesli seminaristi, a já to prokládám různými teoretickými vsuvkami na téma dramatická situace, motiv, příběh a tak dál.
2/ Cílová skupina pro mě byla nejzákeřnější – já jsem vůbec nevěděl, pro koho to bude, takže jsem si nachystal tři různé varianty semináře a čekal, jací lidi přijdou, kolik jich bude a tak dál.
3/ Ideální by bylo, kdyby se seminaristi naučili o tom, co vidí, a o tom, co dělají, uvažovat nějak strukturovaněji.
4/ Já jsem jako dítě žádný divadelní festival nezažil. Rozhodně bych chtěl minimálně jednou, spíše vícrát navštívit chrudimské koupaliště. Mám ho rád a vím, že to letos rozhodně nezvládnou ani jednou.

RA – Hrátky s vílkou Elvírkou a medvědem Bernardem – Rodinný seminář (pro děti od 3 do 6 let s doprovodem) – Iveta Grmelová

1/ Léta jsem vedla oblíbený kroužek pro rodiče s dětmi v DDM, koncept semináře vychází ze zkušeností a nápadů z tohoto mého působení.
2/ Seminář je určen pro naše nejmladší a jejich dospělé. Takže se snažím zařazovat aktivity, které budou bavit nejen děti, ale zaujmou i jejich dospělé, což bývá ta těžší část. Na LCH mám ale v semináři skvělou sestavu. Z dospělých a jejich děti jsem nadšená.
3/ Chystáme na pouť instalaci. Kolážovým způsobem ji postupně vytváříme. Účastníci semináře dostanou možnost některou výtvarnou aktivitu slovně o pohybově na místě doplnit, ale předpokládám, že toto zůstane interní.

H – Mluvím, tedy jsem – Martina Ema Gasparovič

1/ K našemu konceptu nás dovedla otázka: Zakonceptoval-li se seminář nebo nezakonceptoval-li se seminář? A zároveň odpověď: Jestliže se seminář nezakonceptoval, musíme seminář zakonceptovat! To dává seminaristům jasný smysl.
2/ Cílovkou jsou ti, pro které je důležité domluvit se na tom, jestli Petr Fletr plete svetr nebo má pracovat na nejneobhospodářovatelnějším úseku se strýcem Šustou, který je z Čech a ne z Číny.
3/ Přijďte se na něj podívat ve čtvrtek.
4/ Ze všeho nejraději bych chvílky mezi divadélky trávila šťastnými výkřiky: Jupíi, zmrzka, Chrudimka, jsme spolu, korálky... a vířkala bych to samozřejmě melodicky s důrazem na precizní artikulaci, rezonanci a respiraci s dobře fonačně posazeným hlasem.

Kuse z diskuse

Diváci a divačky přicházejí v pondělí na diskuzi do R klubu rozhycovaní z večerního představení Divadla DRAK, a chvíli tak trvá, než se saturují vinnými a pivními nápoji a utiší se hovor. Moderátor Jacques Joseph zahajuje diskusi o deset minut později. Na začátek ještě vyvolává dioptrické brýle ztracené v R-klubu již předevčírem, tajuplný slepec se ale zatím stále nehlásí.

Domů

Dominik Linka: Na začátek bych se chtěl zeptat, jestli jste z Brna.

Členka souboru: Poslední tři roky ano. Jinak ne. Ale doma jsem v Brně.

Dominik Linka: Tak si dovoluji poděkovat, že to nebylo podle mluvy poznat. Líbí se mi, když je české divadlo české, a ne moravské – klidně mě ukamenujte... Oceňuji, jak jste navázali kontakt – jak mezi sebou, tak s divákem – a byť nevím, jestli to byl záměr, měl jsem pocit, že jsem přijímaný u něko-ho doma. Bylo to objektivně, ale přitom osobně podané, což pro mě bylo cenné. V herectví dobře zacházíte s časem, který vám byl dán (*smích*). Víte, kdy si můžete dovolit být pomalé, ale ne vyprázdněné... Je to stále stejné? Když hrajete pro děti, musí to být jiné. To svou hereckou zdatností obsáhnete v pohodě. Prostředky těžíte „do mrtvé“, jak jsem si zapsal.

Divačka: Líbil se mi moment na začátku, kdy jste shrnovaly způsob stavby domovů v různých kulturách. Vytvořily jste univerzální kontext, ve kterém se podobný příběh rodiny děje všude po celém světě. Zároveň to nebyla hororová extrémní sociální situace, ale vložily jste do toho pozitivní pohled.

Divák: Bavili jsme se cestou na Chrudim s několika lidmi o tom, jak otevírat některá témata s lidmi, kteří o ně nemají zájem. Žijeme na vesnici a tam jsou lidé s různými politickými názory. Bylo pro mě příjemné a inspirativní vidět formu, která by mohla otevřít takové téma v naší širší společnosti. Moc za to děkuji.

Divačka: Pro jak malé děti hrajete a jak na to reagují?

Členka souboru: Hrály jsme pro celý první stupeň, vždy přijedeme s IKEA taškou do školní třídy a zahrajeme to tam. Hráli jsme v různých typech škol, tradičních, jednou jsme byly v lesní škole a hrály v jurtě... Děti v různých typech škol reagují naprosto odlišně. Promítá se tam osobnost pedagoga. Po představení děláme pro děti dílnu, povídáme si s nimi, ony kreslí a interagují s loutkami. Chovají se k nim například, jako by byly nové ve městě, říkají, kam by je vzaly...

Jarka Holasová: Na představení přede mnou sedělo pět předškoláků. Nikdy jsem neviděla dítě v divadle třicet minut takhle soustředěné.

Luděk Richter: Drak se mi zdál trochu hračkovitě. Proč ho vtahuje prskavka, proč jde za ní? Tomu jsem nerozuměl.

Členka souboru: Vykládaly jsme si to jako povolání otce do války.

Divačka: Pro mě byla ta scéna srozumitelná a drak děsivý.

Irena Marečková: Ještě k té pozitivnosti – inscenace je pozitivní, protože je viděná očima kluka, který vnímá cestu jako dobrodružství a má naději. S tím souvisí i hračkovitost a způsob zacházení s materiály – jsou tam herní figurky, skládají se domky – celé to lze vnímat jako hru. Čistota materiálů i jednotlivé mizanscény mě velmi bavily.

Luděk Richter: Rozumím. Jen mi ona hračkovitost na to, co drak způsobil, připadala měkká.

Johana Bártová: Nezminila se zvuková složka. Pro mě bylo důležité, že jsem si mohla prožít pocit v tichu, hrál jen hrací strojek. Byla jsem ráda, že na mě netlačí třeba hudba z reproduktoru... Máte plány pokračovat s hraním ve školách?

Členka souboru: Ano. Začínají se nám ozývat lidé, že by nás chtěli pozvat, tak uvidíme, jaké příležitosti se naskytou.

Michaela Homolová: Je důležité neslyšet jen čísla mrtvých, ale prožít si aktuální dění skrze konkrétní příběh. Forma je vhodná, poutavá a přitom nenásilně edukativní.

Členka souboru: Zjistily jsme, že když jsme rozesílaly e-maily školám, slovo „uprchlictví“ vyděsilo jednu paní učitelku natolik, že e-mail neotevřela. Tak jsme začaly rozesílat pozvánky pouze

s tím, že inscenace pojednává o hledání domova a jeho ztrátě. To se osvědčilo.

Filip Homola: Asi se všichni shodneme, že se nám inscenace líbila. Bylo pěkné, že jste netlačily násilím na emoce, příběh působil normálně. Účinek nastal ve chvíli, kdy se na konci chlapec zeptal: „Kdy se nám přestane stýskat po domově?“ V jednu chvíli jsem začal přemýšlet, co budu dělat, až válečná situace nastane tady. Dceru pošlu pryč a asi tu zůstanu. Představení mě donutilo přemýšlet o tom, jak to bude, až to jednou přijde. Za to děkuji.

Dominik Linka: Hezky se na vás kouká, působíte mile, jemný humor je funkční, je v kontrastu s tématem a je příjemný.

Jarka Holasová: Děkuji, že se tomu tématu věnujete a zabýváte se jím. Za to vám nejen děkuji, ale objímám vás.

Kráska a zvíře

Irena Marečková: Cením si toho, že jste pohádku odvyprávěli čitelně. Největší problém vidím v tom, jaké loutky jste se rozhodli použít a jak je kloubíte se scénografií. Loutky hrají mimo dekoraci na zemi. Když se dostanou k paravánu či rámu, nepopisují prostor. Neděláte prostory pro situace s jednotlivými loutkami a ty mikrosituace si pro sebe nepojmenováváte. Zvolila bych také jiné loutky, aby herci nemuseli klečet a trápit se s nimi... Jsou to dvě věci, které spolu

nefungují. Teď se budu pouštět na tenký led, ale uvědomila jsem si, že se vkus mění s dobou. Vaše loutky by byly vkusné, ale o několik generací před. Jsou pro mě hodně retro. Nevím přesně proč a je to samozřejmě hodně individuální... Upozornila bych vás také hlavně na to, že loutky nemají být statické, ale měly by jednat, ne jenom mluvit.

Divačka: Zaujalo mě, že byla inscenace z vaší strany experimentem. Zajímalo by mě, zda jste zkoušeli, jak budou rámy fungovat. Využívaly jste je totiž různorodě, ale přišlo mi, že bylo stále co objevovat.

Členka souboru: Obyčejně děláme marionety v klasickém kukátku. Tuhle inscenaci stále zkoušíme a měníme a jsme asi experti v tom, že dvě věci, které nejdou k sobě, spojíme. S rámy jsme hodně experimentovali, obraceli je, nasadili na ně kolečka... Také jsme předtím s manekýny mávali ve vzduchu, ale pochopili jsme, že tohle není cesta.

Divačka: Jestli je to proces, který se nezastavil, tak je to dobré.

Členka souboru: Ano, je to proces, prostředky pořád hledáme a chceme s dílem experimentovat. Například výtvarník, který dělal loutky, neviděl scénu. Je totiž z Paky a my z Liberce – a na přípravu a zkoušení jsme neměli dostatek času.

Johana Bártová: Zem vás omezuje, kdybyste měli nějakou vyvýšenou plochu, měli byste to jednodušší. Ráda bych se dívala na to, jak s rámy hýbete, nemuseli jste dělat přestavby ve tmě. Já bych tyto momenty ráda viděla.

Luděk Richter: Nevím, jakou mají paravány funkci. Rámy se jenom výtvarně proměňují, ale úplně zbytečně. A hlavně nevytvorí prostor pro loutky. Tam začíná ten hlavní problém. To souvisí s druhou věcí, když loutky hrají na paravánu, nebo ve vzduchu, opět to nejde po významech ani po funkcích. Spojáček je odjakživa ten typ souboru, který se snaží vytvořit iluzivní ilustraci pohádkového příběhu. Nakonec je v tomto druhu divadelní tvorby trochu avantgardní a celkem vyspělý.

Dominik Linka: Cením, že jsem všem hercům na velké scéně rozuměl.

Filip Homola: Jste vybavení, dokážete uhrát celé divadlo. Stálo by za to mít větší odvahu v inscenování. Vy to hercky nemůžete uhrát tak, jak to hráli před lety v ÚLD. Myslím, že potřebujete větší odvahu, abyste tenhle handicap mohli nahradit něčím jiným.

Luděk Richter: Loutka je totiž stylizovaná, ale nedokáže psychologizaci. A ještě dodám, že postava Zvířete neobsahuje myšlenku proměny člověka, ale jedná se jen o povrchovou vizuální proměnu.

Michaela Homolová: Nemůžete to hrát přes psychologizaci, ale přes konkrétní situace. Kráska přeci Zvíře nemá ráda kvůli dárkům, ale kvůli tomu, jaký je a jak

se chová. Pak jsem měla problém s plynutím času. Obrazy byly kratší než tma. Hudebních předělů a tmy je tam zkrátka moc. Můžete je ztuhnout, nebo je nedělat. Prodloužit dobu, kdy se něco děje.

Divačka: Pamatuji si doby, kdy profíci z Naivka chodili pomáhat amatérům! Tak na ně vlette!

Homolovi: My na ně vletíme, až to budou nejmní čekat.

Divačka: Jak s vámi mluvíme, tak mám pocit, že je s vámi legrace. A přitom ta v inscenaci chyběla.

Členka souboru: My ji na jevišti neumíme. To vám Jiřina potvrdí!

Jako by se nechumelilo

Johana Bártová: Jak probíhal vývoj příběhu a zkoušení?

Člen souboru: Vzniklo to velmi rychle letos v říjnu. Měli jsme téma „sever“ na festival Posed. Každý měl něco přinést, já jsem si tak čmáral a najednou jsem nakreslil toho hlavního hrdinu a nějak jsem to uviděl. Původně to mělo být navážno a měli tam být lidi, ale nějak se to takto vyvinulo.

Filip Homola: Co je to za žánrovou formu?

Člen souboru: Nevím, jestli to je forma, ale přišlo mi to jako animák, je to trochu groteskní...

Michaela Homolová: Měla jsem problém s motivací hlavního hrdiny, kterého jsem vnímala jako zapšklého nerudu, který se dostal do situace, v níž potkal většího nerudu – a to tím, že předstíral, že ho baví hrát si se sněhem, přitom to nebyla pravda. A nevěděla jsem, co ti tučňáci, proč na něj byli oškliví.

Člen souboru: To byl můj pohled, jak vnímám děti.

Michaela Homolová: A co to koště? Nejdřív ho měl, pak ne.

Člen souboru: Ehm... tak to byl technický omyl. Jste všímavá paní.

Johana Bártová: Chtělo by to dočistit situace, nakreslila bych si storyboard. Bavilo mě, jaké různé typy loutek jste využili, bylo to stále překvapivé.

Luděk Richter: Otázky po motivacích jsem si nekladl. Celé jsem to vnímal jinak – jako parodii na televizní pitominy. Ale je pravda, že asi není stoprocentně jisté, zda jde o parodii.

Člen souboru: Dostali jsme už jednou otázku, zda si děláme srandu, když na začátku příběhu dvě dvacetileté holky a předstírají, že jsou sněh. Ano, děláme.

Divačka: Také jsem nepochopila, že je to parodie. Kdyby tam byla alespoň třeba reklamní vsuvka...

Filip Homola: Také jsem to nepoznal. Byl jsem z té estrády úplně zhrzený. Obdivuji, že to Luděk odhalil, byl šťastnější člověk. A nejšťastnější byl Dominik.

Dominik Linka: Bylo to skvělé! Já jsem věděl, že to nemůžete myslet vážně. To byste byli úplně mimo.

Filip Homola: A já jsem si zas říkal – tohle přeci nemůžu myslet vážně.

Michal Drtina: Nadsázka byla přeci už v těch čepicích-kuliších.

Člen souboru: Máme radost, že to vyvolává emoce.

Jarka Holasová: My jsme představení v semináři dnes intenzivně dramaturgicky analyzovali. Hledali jsme, co se Tobolkovi stalo, a Magda objevila to, že musí jít na cestu a vítr, co ho odváí, je připravený od vědmy, která s ním má tento záměr (*Jarka dále interpretuje, v tento moment se mírně ztrácím*).

Jan Šotkovský: Já jsem říkal, že co se stane v semináři, zůstane v semináři!

Jarka Holasová (úlek): Já nevěděla, že je tady!
(následuje další rozprava o motivaci pana Tobolky, přičemž jeden divák opakovaně nazývá Pana Tobolku Panem Homolkou atp.)

Vladimír Sosna: Šel jsem na to nepřipravený a dost jsem se vyděsil. Pak mi došlo, že je to sranda... Řekněte mi ale prosím vás, co znamenal konec? Šel si Tobolka hrát ven s dětmi?

Člen souboru (šibalsky): Kdybychom chtěli, abyste to věděl, tak to zahrajeme.

Dominik Linka: Vidím, že vás to baví, že si z toho děláte srandu a zároveň je to s nadhledem a obrovskou divadelní zkušeností. Timingově mi to přišlo geniální. Drobná výtka – nahrané zvuky pro mě byly až zruďné.

Filip Homola: To mi úplně nahráváš – zvuky by měly být živé! Bylo by jasnější, že jde o nadsázku!

Člen souboru (uvažuje): Aha, aha, rozumím. Rozhodně by to tedy lidem, jako jste vy, pomohlo.

Kouzelný hrnec

Filip Homola: Pane Prokope, děkuju Vám! Kromě dvou inscenací jsem na Chrudimi neviděl takovou čistotu. Formou i obsahem – všemi složkami. Strašně se mi to líbilo. Je to divadlo, které mě zasáhlo, je tam příběh, scénografie, loutky, přesně tolik hudby, kolik jí tam má být, a krásný konec. Pak ještě zmíním nějaké drobné nedostatky, ale klobouk dolů.

Divačka: Já jsem vnímala málo spontaneity u mladých hereček.

Filip Homola: Otázka ale je, jestli tam ta spontaneita patří.

Divačka: Mně to ale přišlo místy velmi strojové. Přišlo mi, že to holky mají jen naučené a přeřikávají, co jim někdo řekl. A tohle ve mně přepsalo všechny dojmy.

Radomír Prokop (Spolek loutek Loutkino): Myslím, že ta strojovost může být záměrná, protože dynamika roste a pak inscenace nabírá grády.

Divák: Mně způsob herectví vůbec nevadil.

Jarka Holasová: Líbilo se mi, že holky hrály sešněrovaně, ale toužila jsem po tom, že na konci vylezou ven jako dědečci.

Filip Homola: Mně by se to tam nehodilo, bylo by to pak takové příliš „české“.

Luděk Richter: Soubor znám léta a je mi sympatické jejich úsilí o vlastní cestu. Inscenace mi ale celá přijde velmi strojová po všech stránkách, byl jsem zděšený především z konce. Přemnožili se dědečci a tím to končí?

Johana Bártová: První půlku jsem si s holkami přeřikávala ty repetitivní repliky, pak jsem se přepnula na jiný vývoj příběhu. Bylo to příjemně nečekané.

Radomír Prokop: Myslím, že jsme to ale

trefili, zlom přijde, než diváci začnou odcházet.

Irena Marečková: Sešněrovanost mi k estetice „Číny“ a úspornosti prostředků seděla. I repetitivnost jsem vnímala možná jako nějaký refrén. Přišlo mi to celé čisté. Konec s dědečky, kdy holky celou malbu začmárají, mi přišel dobrý.

Dominik Linka: Live-kreslení vypadá skvělé, tím spíš když vím, jak je to těžké.

Filip Homola: Myslím, že se loutky nemusí hýbat při každém slově. Také jste několikrát opakovali ten samý vtip, ale opakovaný vtip se stává vtipem, že. A na naší repríze se dvířka otevírala asynchronně.

Opice a strom

Michaela Homolová: Vidím čistotu v projevu, jasný scénografický klíč, variace na známé téma a příběh stavěný na archetypu. Někdo mi říkal, že jste jedna rodina a že jste to zkoušeli doma.

Radomír Prokop: Ano, hrajeme to jako rodina. Nejprve jsme v tom byli tři dospělí, ale jeden vypadnul, tak jsme museli povolát dceru. Ta se tvářila trochu neochotně.

Michaela Homolová: Ale my jsme oceňovali její soustředěnost. Děla velmi záslužnou činnost a není to sranda, být takhle soustředěný.

Filip Homola: To je jako ve Volksbühne, kde se jeden herec soustředí na jeden pohyb s figurkou.

Michaela Homolová: Pozastavím se ještě nad koncem. Nebylo by možná lepší, kdyby strom zabil opici na jeden zásah, a to až poté, co přijde Smrtka? Loutka hezky hraje, ale chyběla mi od vás aktivace celého těla. Vodění se dá vychytat ještě lépe.

Luděk Richter: Z hlediska významu, jsem si říkal, zda obsazení nemá být opačné. Jestli nemá být postava Opice hrána dcerou. Kdybyste s tím měli pracovat dál, možná by byla ochotná zahrát.

Michaela Homolová: Ale oni jsou dospělí často hloupější než děti a já mám ráda, když děti hrají chytřejší postavy.

Luděk Richter: To ano, ale mně přišla postava Opice pro maminku trochu dětinská.

Michaela Homolová: Odkud je původní předloha?

Radomír Prokop: Jedná se o španělské pohádky a pohádku Opici a jablko od Václava Cibuly.

Divačka: Mně vadilo, že jsem místo jabloně viděla baobab.

Dominik Linka: Rozumět je dobře. Loutka super. Čisté, ale bez náboje.

Zapsaly Eliška Raiterová (Domů, Jako by se nechumelilo) a Sarah Slavičková (Kráska a zvíře, Kouzelný hrnec a Opice a strom).

Óda na Moetivi karavan

Doma je na Kladně
a taky v Karlíně
Doma je v srdci
doma je na cestách

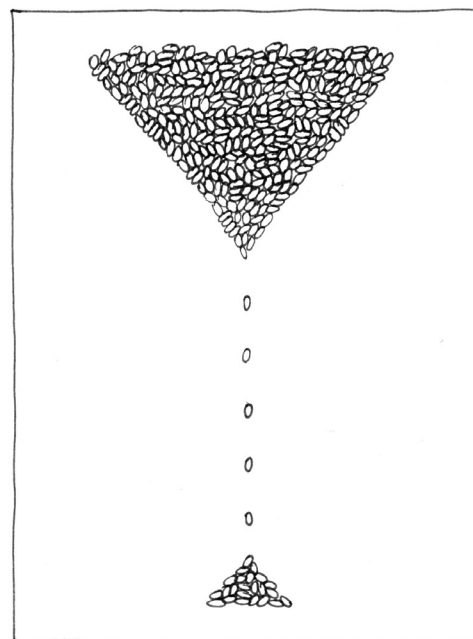
v Portu, na Mallorce
v Maconu, ve snu
domov je kvásek,
chleba, palačinky se špenátem
banánové krabice, šití po tá-
tovi

doma je moře,
moře slz

Jasanka Kajmanová

díky za Moetivi karavan
Dominice a Báře

Ještě ne, už ano, ještě ano, už ne.

Knížka básní Hany Voříškové +
CD s nahrávkou zhudebněných
textů – Pavla Šefrnová a čte-
ných textů – Vladimír Javorský.

Cena 330 Kč. Kdo chce koupit, ať si najde
HV.

OZNÁMENÍ

Po koncertu Filipa Homoly zůsta-
ly v R Klubu zapomenuté dámské
dioptrické brýle s bleděmodrými
nožičkami. K vyzvednutí jsou
v redakci Zpravodaje.

Pokus o diagnózu

Objevil se nám tu takový nešvar. Konkrétně si ho popíšeme na inscenaci Divadla U plotny, ale příklad pravděpodobně najdete na každém festivalu, kde se hraje loutkové divadlo. Než pro něj teatrologové najdou vhodný termín, vystačíme si s prozatímním označením „agresivní interaktivní divadlo jedné herečky“.

Rozeberme si jednotlivé znaky a začneme od konce. Základním poznávacím znakem je, že v obsazení naleznete jediného, respektive jedinou účinkující, která je zodpovědná i za režii a scénář inscenace. Neplatí to ale oběma směry, ne každá one woman show je hned tento popisovaný fenomén. Jmenovitě bych z definice vyjmula např. inscenace Mirky Bělohávkové nebo Dory Bouzkové. Situace těchto hereček je přitom stejná s těmi nešvar páchajícími: jedná se o matky, které tzv. na vlastní triko začaly dělat loutkové inscenace pro děti. Často právě na popud toho, že se samy staly matkami.

Ani interaktivita není primárním problémem, často bývá v divadle pro děti dokonce vítaným prvkem. Úskalím se vtažení dětí do děje stává ve chvíli, když se vůči inscenaci chcete kriticky vymezit a utluče vás argument, že dětem se to líbilo, vždyť reagovaly a smály se. Pokud je hodnotícím kritériem získat a udržet dětskou pozornost, dalo by se mluvit o tom, že tyto inscenace plní svůj účel. Ovšem i tak je zde drobný otázník, protože princip, na kterém herečky staví, se většinou před koncem vyčerpá nebo je poháněn čím dál větší mírou podbízení.

Zásadním problémem je ale způsob oné interakce a vlastně i celý herecký výraz. Herečky neberou děti jako rovnocenné partnery, ale celou dobu je využívají pro pobavení ostatních. Necháávají si od dětí říkat nápady, pokládají jim otázky, ale veškeré reakce a komentáře se pak nesou v ironickém nebo až agresivním duchu „no jo, šikovná holčička“ nebo „už prosímte nemluv, jo?“, případně napomínají, když děti neplní zadané instrukce dle hereččiných instrukcí. A tento přístup se propisuje i do vztahů mezi postavami.

Konkrétně v inscenaci *O třech kůzlátkách* se tři kozí sourozenci neustále hádají, urážejí se, kluci se nechtějí bavit s mladší

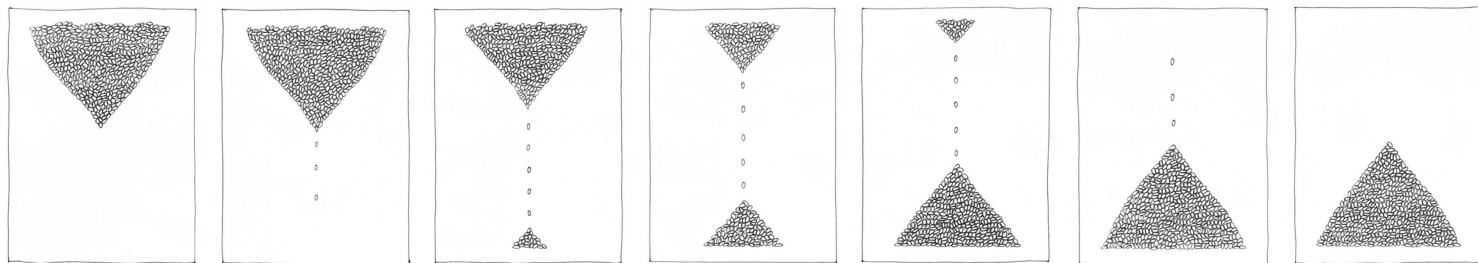
sestrou atd. Chápu, že je to odraz reality, ale opravdu je to nutná norma, která nám navíc má připadat zábavná? Pro příběh je to absolutně nepodstatné, jako motiv se to nijak nerozvíjí ani nekomentuje. Vyprávěná pohádka je uměle nastavovaná rádoby humornými výstupy, které děj retardují a tyjí z dětské energie při interaktivních pasážích. Příkladem je úvod, v němž se herečka v roli kouzelníka snaží nalézt správnou kouzelnou formuli pro vyvolání kůzlete z kufru. Kůzle nakonec přes veškerou společnou snahu dětí vyleze samo a povýšeneckým tónem herečce vyčlení, jak je úplně neschopná si něco zapamatovat. To má být postava, které děti fandí? Ano, udělat ze sebe terč urážek je určitě styl humoru nebo prostředek, jak děti spojit proti společnému troubovi. Ale znovu se důrazně ptám: Je tohle to, co v nich chceme podporovat?

Prapodivně v inscenacích tohoto typu jedou paralelně dvě odlišné roviny humoru, a sice určeného patrně dětem – třeba čuchání k smradlavému zadku a pak jen dospělým – například poznámka, že si máma Koza cestou z obchodu skočí na jednoho Kozla a nemyslí tím pivo. Nebo při čarování „vyskoč, kozo“ překontroluje svůj výstřih.

Pokud byste ještě byli někdy v budoucnu na vážkách, dalšími spolehlivými poznávacími znaky bývá známý příběh zpracovaný na oko netradičně a moderně, ovšem bez hlubší aktualizace nebo poctivějšího dramaturgického výkladu. Vlk ve zmiňované inscenaci je sice namísto brutálního trestu polepšen, ale na dobro je obrácen zákrokem nápadně připomínající lobotomii – z Vlka je Pes Fíkus. A často se objeví i rýmovačka, kterou si všichni od plic společně zazpíváme, třebaže jsou v ní slova volena bez velkého ohledu na smysl jen proto, aby se rýmovala: „Hrajeme si spolu, nahoru a dolů“. Jako vážně?

Nechci brát matkám herečkám právo na seberealizaci ve vlastních projektech. V konkurenci skákacího hradu, kouzelnického show nebo pouťových atrakcí to může být pro organizátory akcí více než dobrá alternativa. Ale v inspirativním programu divadelních festivalů dělají medvědí službu.

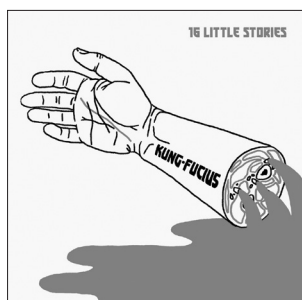
Veronika Švecová

HUDEBNÍ NOVINKY

Mimořádným zářezem do pozdního nedělního večera se stal koncert, který spáchal v R Klubu Filip Homolacoby KUNG-FUCIU5. Jeho ambientní najazzlé elektro zapůsobilo mimořádně omamným dojmem, sešla se řada milých posluchačů/tanečníků, bar byl dobře zásoben... Nic z toho už nedoženete, lze jen litovat. Zato Homolovo album 16 little stories můžete podpořit na Doniu, poslechnout a koupit si ho můžete na Bandcampu – obojí mohu vřele doporučit, nemálo z řádků dnešního zpravodaje vzniklo při jeho poslechu.

Michal Zahálka

Program

ÚTERÝ 4. 7. 2023

představení

9.00, 14.00 (B)	Trable šerifa Míši + Jedno moře	Malá scéna DKP / Pod Kloboukem, ZUŠ Chlumec nad Cidlinou / 25 min. / od 3 let + Na vlně, ZUŠ Petra Ebena Žamberk / 15 min. / od 3 let
9.00, 13.00, 17.00	Veliká řepa	Vinárna Muzeum / Rozinky a jablka, DAMU, Praha / 30 min. / od 6 let
10.00, 13.00 (A)	Ronja, dcera loupežníka	Scéna MED / LS Radost Strakonice / 50 min. / od 5 let
11.00, 14.00 (C)	Sněhurka a trpaslíci	Spolkový dům / Loutkové divadlo Maminy, Jaro- měř / 30 min. / od 5 let
11.00, 15.00 (sem. T, D, DM, S)	Nikdy naráz netrápí tě mráz a oblak komárů	Vinárna Muzeum / Hana Voříšková, Choceň / 20 min. / od 14 let
14.00, 17.00	Fimfárum	Šapitó za Divadlem Karla Pippicha / Tomáš Pod- razil & DAMÚZA, Praha / 40 min. / od 3 let
15.00	Ted'	Divadlo Karla Pippicha / Naivní divadlo, Liberec / 45 min. / od 5 let
16.30 (C), 18.00 (A)	Nelkej, Čechie!	Malá scéna Divadla Karla Pippicha / Bažantova loutkářská družina, Poniklá / 25 min. / od 10 let
16.15 (B), 18.00 (C)	To jsou věci	Scéna MED / Céčko, Svitavy / 45 min. / od 12 let
16.15 (A), 18.00 (B)	O rybáři a zlaté rybce	Spolkový dům / OPAL, Opava / 35 min. / od 3 let
19.00	(He)Art Beats	R Klub / kolokvium se zahraničními hosty / 120 min. / od 15 let
20.00	Školní výlet	Balustráda – Resselovo náměstí / Václav Bartoš, Hradec Králové / 20 min. / od 5 let
21.00 (A, B, C)	Veřejná diskuse	R Klub / 120 mmin. / od 12 let
	Diskuse s lektorským sborem o inscenacích v hlavním programu. Tentokrát o inscenacích: Trable šerifa Míši, Jedno moře, Ronja, dcera loupežníka, Sněhurka a trpaslíci.	
23.15	Jsem Fagi	R Klub / Divadlo DNO / 50 min. / od 15 let

koncert v letním kině

19.00

Kapela PEKAŘ

výtvarné a tvůrčí dílny

9.30 – 12.30	Oživení – předmět jako loutka	Slavoj Divadla Karla Pippicha / Zdenka Mlezivová
	Jako správný pídítel se vydáme na lov věcí, zdánlivě obyčejných. ... A vdechneme jim život. Oči nalepené, uši vyladěné, postava jak ze žurnálu. Těšíme se na setkání v improvizovaném mini divadélku na blízko. Potká-li vámi oživená postava kamaráda, budeme mít k dispozici jeviště, kde se budou dít divy! Určeno pro děti od 7 let.	
14.00 – 17.00	Koláž a příběh	Slavoj Divadla Karla Pippicha / Alena Skálová
	Workshop kolážové animace nabídne prostor pro vyprávění příběhů pomocí papíru, jeho tvaru, struktury, barvy a pohybu. Budeme pracovat technikami koláže a asambláže a zkoumat možnosti vyjádření pohybu a času na papíře. S nůžkami v ruce se zaměříme na příběh a hledání vhodné vizuální metafory. Veškerý materiál na dílnu bude k dispozici. Pokud však máte doma zajímavé malé předměty, fotografie nebo dopisy, které byste chtěli v animaci použít, vezměte si je s sebou.	

Zpravodaj 72. Loutkářské Chrudimi vydává a tiskne: Chrudimská beseda, šéfredaktor: Ema Šlechtová, redakce: Tomáš Blatný, Eliška Raiterová, Alexandra Ratajová, Sarah Slavičková, Veronika Švecová, Michal Zahálka, dětská rubrika: Kateřina a Bára Molčíkovy, foto: Ivo Mičkal a redakce, sazba: Petra Líbová, kontakt: slechtovaema@gmail.com | Neprošlo jazykovou úpravou.

Rozkecátor

Jde o specificky vedený rozhovor, jehož cílem je vytáhnout z vybrané osoby zajímavé informace. Jednou z nejdůležitějších věcí na rozkecátoru je jeho titulky, který rozhoduje o tom, zda si ho čtenář vůbec přečte. Po nadpisu musí následovat krátký úvod, kde je ve zkratce představena zpo- vídaná osoba, vysvětleno čím je zajíma- vá, nebo za jakým účelem je zpovídána. Samotné otázky a odpovědi následují až pak. K rozkecátoru může být (stejně jako k interview medailonek) přiložena takzvaná brož, v níž autor krátce, stručně a heslovitě seznámí čtenáře s dotazova- nou osobou.

RININO HAIKU

汗拭い
舞台に鳴らす
小さな手

Napsala jsem haiku!
Jak se čte?

ase nugui
butai ni narasu
čísana te

Utírat pot
Tleskat směrem k jevišti
Malé ručičky

Chtěla jsem popsat, jak hezké jsou děti
jako diváci.

Na rozhovor s Rin Saito Fujita z Japonska
se můžete těšit v dalším čísle Zpravodaje.

Toto číslo připravili: Matouš Bláhovec, Adam Češner, Lukáš a Vojta Hojdovi, Alžběta a Justýna Koničkovy, Ondra Lehký, Kateřina, Barbora a Anna Marie Molčíkovy, Matyáš Průša, Žofka Urbanová a Adam Šolek

Peklo diskuzí

Lidé se rozhovoří, až když už se má při-
stoupit k další inscenaci.
Byly nalezeny brýle, tak pokud někdo
máte pocit, že nevidíte, tak...
„Tady jsem si zapsal do mrtvé...“
„Takový v něčem jiné...“
„... dělali jsme to jako, ... počkat, ... Jak že
zněla otázka?“
„A proč tam do něj ty tučňáci vlastně
už od začátku pořád šili? Že se tam ani
chudák neprojevil, a oni už hned bez toho,
aniž by věděli, jaký byl?“ „To je můj pohled
na děti.“
„Začali jsme inscenaci propagovat místo
slovem „uprchlický“ slovy „ztráta a hledá-
ní domova“ ... a mnohem lepší...“

Anonymní červenka

Kódy, kvízy, soutěže

Gratulujeme Štěpánovi a Vojtovi
k získání zmrzliny. Kód z minulého čísla
je stále aktivní. Nepřestávejte luštit.
Otázky dneška:

1. Co chybělo v rozkecátoru 3. čísla
Blekotaje?
2. Jaký jiný název byste mu dali?
3. Co Vás potěšilo ve španělsko-českém
rozkecátoru Františka a Báry?

Za správnou odpověď na otázku č. 1
a odpovědi na otázky č. 2 a 3 získáte v re-
dakčním okénku hodnotnou odměnu.

Ať Kašpárek kroupe celer!

Zaplněný Pippich viděl Kytici. Jinou, než
na kterou jsme zvyklí. Bylo to cool, Johnny!
WTF Karel Jaromír Erben? Napadá nás
– UMPRUM style nebo tradiční plakát?
Moderní, i to, na co jsme zvyklí. Vedle
sebe. A co kdyby byl součástí festivalu
StreetArt? Pouličního, otevřeného, pro
všechny. Loutkárna a design. Marionety
i alterna. Proč? Protože Loutkárna není
žádné boomer!

Alžběta & Justýna

Blekotaj

VŽDY ČERSTVÝ A SVŽÍ*

LOUTKÁŘSKÁ CHRUDIM – 72. ROČNÍK

4. 7. 2023

4

Španělsko, haiku a červi

Nevybavila se vám tvář šarmančního
americko-francouzského herce, když se
z malých žízal a kroužkovců kroužících
kolem rostoucím řepy stala obluda velikosti
připomínající pouštního červa z Duny?
Nevzpomněli jste si na něj ve chvíli, kdy
na plechové střechy domečků brněnských
loutkářek zaútočila drátěnková, červa
připomínající, živelná pohroma? Nepřipa-
dáte si náhodou tak trochu jako on, když
s nasazením života dobíháte na představe-
ní do Vinárny a v potu tváře zjistíte, že jste
ve špatném muzeu a máte jen pár minut
na to přeběhnout jinam?

Naše světy se prolínají. Svět filmu se pro-
plétá se světem divadla. Mýtus se setkává
s realitou. Dokument získává poetiku.
Český animovaný film přivádí do Chru-
dimi japonskou novinářku. Kultury Inuitů
a Čerokijů inspirují divadelníky v Čechách
a Franta Bouzek se stává klíčovou posta-
vou v dialogu mezi španělskými loutkáři
a dospělými seminaristy. Nechte se
vtáhnout do čtvrtého čísla s mezinárodní
příchuť.

Příjemné čtení Vám přeje Kateřina Molčíková

* PŘÍLOHA ZPRAVODAJE PRO MLADÉ DIVADELNÍ DELIKVENTY

Nejlepší materiál na výrobu loutek: PŘEDSTAVIVOST

Popište čtyřmi slovy, kde berete inspiraci ke svému dílu?

V muzice, osamocení, v komedii a v objektech.

Můžete nám popsat v pěti bodech, jak vzniká vaše dílo?

Představení tvoříme s láskou, pracujeme při zkouškách se zrcadlem a hrajeme si jako malé děti. Důležitá je pro nás disciplína. Důležité je nikam nespěchat, proto nám příprava zabírá víc času (*smích*).

Hrajete i představení pro děti?

Ano, hrajeme.

Který materiál máte nejraději pro výrobu loutek?

Představivost.

Co nejprekvapivějšího jste využili?

Elektronický tablet.

Co za předmět nebo materiál byste nechtěli nikdy animovat?

Tradiční marionety, s těmi nechceme mít nic společného (*smích*).

V čem je pro Vás kouzlo loutkového divadla?

Jazyk loutek je jako magie, můžete nechat uprostřed scény zmizet barák, můžete vytáhnout králíka z klobouku, je to opravdu jako magie. Z neživého objektu můžete udělat živou věc.

Co vás na chrudimském festivalu překvapilo?

Překvapuje nás kolik je tu rodin a dětí. Ve Španělsku je běžné mít maximálně jedno dvě děti, moc se mi to tu líbí.

K čemu byste metaforou přirovnali české a španělské divadlo?

České divadlo má spoustu textu, proto je těžké mu porozumět. Co se českého loutkového divadla týče, je u nás ve Španělsku velmi respektované. V Čechách je strašně moc fanoušků loutek, to ve Španělsku nemáme. Loutkové divadlo je u nás oproti činohře druhá liga.

Kdo je vaším vzorem?

Jedna londýnská skupina, má hodně moderní jazyk a moc se nám líbí jejich inscenace. Jmenuji se Blind sumi.

Jak jste se potkali?

Byli jsme sousedi v Madridu. Alex bydlel v první patře a Santos v druhém. Stali jsme se přáteli. Alex pracoval jako hudebník, Santos studoval divadelní školu, tak jsme začali spolupracovat. Komunikovali jsme spolu přes okno.

Co chcete dát světu?

Život je tak krásný, že vypadá skoro jako reálný. Všechno je možné.

František Bouzek

Článků a obrázků máme více, než se vejde do tištěného Blekotaje. Ty, které se nevešly, najdete vylepené na okně vedle okna redakce.

El material mas bueno es: LA IMAGINACION

¿Dicen en 4 palabras, donde encuentran la inspiracion para sus teatros?

Bueno pues en la musica, en los objetos, en la soledad, i en la commedia.

¿Nos pueden explicar en 5 puntos como hacen sus teatros?

Con mucho tiempo, no tenemos prisa, jugando, como si fuéramos niños disciplina con un espejo, i con amor.

¿Están jugando teatros para los niños?

Si.

¿Que material es el favorito para construir una marioneta?

La imaginacion.

¿Con que material mas sorprendente estaban haciendo una marioneta?

Con un tableta.

¿Con que material o un objeto nunca quieren hacer un teatro?

Con una marioneta de hilos.

¿Que es el mágico del teatro de las marionetas?

Es un lenguaje, puro de imaginacion. El titerero imaginario y lo muestra para que el publico imagine. El lenguaje de los titeres esta muy serca del lenguaje de la magia, es parecido a magia, es como ilusoin.

¿Qué es lo mas sorprendente que es ha pasado aquí en Chrudim?

Nos llama la atencion que ahi muchos niños peguenos, en espana no hay tantos ninos. Las familias en espana tienen no-mas uno o dos niños.

¿Con que compararías el teatro checo y espanol como metafora?

El teatro checo tiene mucho texto, por eso es dificil a entender El checo teatro de titeres es en espana muy respetado, aquí estan muchos fans del teatro de titeres. En espana no es tan respetable

¿Quien es tu idolo?

Hay una compania en inglaterra que se llama Blind sumi. Son nuestros idolos, tienen un lenguaje muy moderno.

¿Como se conocieron?

Eramos vecinos en madrid. Alex vivo en el primer piso i Santos en el secundo. Comunicamos por la ventana. Alex estava trabajando como un musico i Santos estudiava escuela del teatro dramatico.

¿Que quieren decir a el mundo?

La vida es tan bonita, que parese de verdad. Todo es posible.

Francis Terazzas Bouzek

Rozhovor vedl František a Bára, otázky připravili seminaristé z Áčka.